



ÅRSREDOVISNING FÖR JUSTITIEKANSLERN 2015

Dnr 254-16-12

Innehåll

JUSTITIEKANSLERN MED LITET j HAR ORDET	3
RESULTATREDOVISNING	4
1 Verksamhetsöversikt	4
2 Redovisning av återrapporteringskrav och uppdrag	7
3 Tillsyn	11
4 Tryck- och yttrandefrihet inklusive rättegångar	13
5 Skadestånd inklusive rättegångar	16
6 Övriga rättegångar	21
7 Rättshjälp	22
8 Övriga ärendeslag	23
9 Tabellbilaga	27
FINANSIELLA DOKUMENT	30
Resultaträkning	31
Balansräkning	32
Anslagsredovisning	33
Tilläggsupplysningar och noter	34
Sammanställning över väsentliga uppgifter	42
Underskrift	43

Sändlista (i pdf-format)

Justitiedepartementet	justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se
Finansdepartementet	fi.arsredovisning@regeringskansliet.se
Arbetsgivarverket	registrator@arbetsgivarverket.se
Ekonomistyrningsverket	registrator@esv.se
Riksdagens utredningstjänst	petita@riksdagen.se
Riksrevisionen	arsredovisning@riksrevisionen.se
Statskontoret	registrator@statskontoret.se

JUSTITIEKANSLERN MED LITET J HAR ORDET

Under år 2015 har vi gemensamt fortsatt det utvecklingsarbete som pågått några år. Glädjande är att våra ansträngningar nu visat sig i minskade balanser och kortade handläggningstider. Trots att myndigheten enligt min uppfattning alltjämt har i förhållande till sitt uppdrag alltför små resurser lyckades vi väl med att uppfylla våra verksamhetsmål. Detta har i sin tur minskat stressen och bidragit till att skapa arbetsglädje vilket medfört att stämningen är mycket god, trots att vi har att kämpa med många svåra mål och ärenden.

Även under det gångna året har det förekommit flera stora och medialt uppmärksammade ärenden. Vi kontaktas ofta av journalister som vill ha information om något visst ärende hos Justitiekanslern eller mera allmänt om någon aktuell juridisk fråga. Det förekommer regelbundna kontakter med andra myndigheter, bl.a. med Justitieombudsmannen, Riksåklagaren, Datainspektionen och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Vi försöker även regelbundet träffa företrädare för de stora myndigheter som genererar många ärenden hos Justitiekanslern för utbyte av information och för att diskutera hur vi gemensamt kan bidra till att upprätthålla en hög kvalitet i statsförvaltningen. Under 2015 har de två byråchefer som har särskilt ämnesansvar för EU-rätt respektive konventionsrätt sett till att etablera en mera regelbunden kontakt med de enheter på Regeringskansliet som vi har intresse av att kunna utbyta information med. Under året har tre av våra föredragande hos Justitiekanslern fått anställning som rättssakkunniga på olika enheter i Justitiedepartementet. Också detta ett sätt att utbyta kunskap och information mellan olika delar av statsförvaltningen. Vi har under 2015 liksom tidigare tagit emot ett stort antal besök av både inhemska och utländska besökare i våra lokaler på Riddarholmen.

Justitiekanslern stod i augusti som värd för ett möte på Åland där vi träffade våra nordiska motsvarigheter. Även om våra uppdrag skiljer sig åt har vi stort utbyte av att mötas för att diskutera aktuella juridiska frågor. Dessa möten har nu pågått ganska regelbundet under en följd av år och det har visat sig att vi också mellan våra möten har glädje av att kunna be varandra om hjälp med synpunkter i anledning av aktuella ärenden. Inte minst i den nordiska kretsen konstaterar kollegorna ofta att de har svårt att förstå hur Justitiekanslern som är en så förhållandevis liten myndighet kan klara av ett så omfattande uppdrag. Jag får då erkänna att jag själv inte sällan ställer mig den frågan. Svaret är som jag ser det en kombination av god myndighetskultur och mycket skickliga och lojala medarbetare. I den följande resultatredovisningen beskrivs kortfattat och i siffror hur arbetet bedrivits under året inom myndighetens fem huvudsakliga ansvarsområden.

RESULTATREDOVISNING

1 VERKSAMHETSÖVERSIKT

1.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Justitiekanslern har fem huvuduppgifter. Uppgiften att utöva tillsyn över den offentliga förvaltningen är den ursprungliga ombudsmannafunktionen. Justitiekanslern har vidare en central roll när det gäller statens skadereglering och företräder staten i sådana rättegångar. Justitiekanslern är exklusiv åklagare i mål om tryck- och yttrandefrihetsbrott och Justitiekanslern är regeringens juridiska rådgivare.

Vid sidan av dessa huvuduppgifter utövar Justitiekanslern tillsyn över domstolarnas och myndigheters beslut i frågor om rättshjälp, över Sveriges advokatsamfunds disciplinverksamhet samt när det gäller tillämpningen av viss lagstiftning som särskilt påverkar enskildas integritet. Justitiekanslern utövar också i särskilda fall statens arbetsgivarfunktion.

I det följande redovisas och kommenteras de återrapporteringskrav och särskilda uppdrag som angetts i regleringsbrevet för budgetåret 2015 beträffande Justitiekanslern. Därefter redovisas Justitiekanslerns olika arbetsuppgifter under rubrikerna Tillsyn, Tryck- och yttrandefrihet inklusive rättegångar, Skadestånd inklusive rättegångar, Övriga rättegångar, Rättshjälp och Övriga ärendeslag.

1.2 UTVECKLINGEN AV VERKSAMHETEN – EN ÖVERSIKT

Under år 2015 har vi kunnat konstatera att de senaste årens arbete med att organisera om verksamheten samt förändra arbetsformer och rutiner har gett önskat resultat. Fler ärenden har avgjorts än som kommit in och balanserna fortsätter att minska.

	2013	2014	2015
Inkomna ärenden	8 177	10 678	7 825
varav rättshjälp	2 481	2 513	2 649
Ingående balans	1 693	2 136	1 578
Summa	9 870	12 814	9 403
Avgjorda ärenden	7 732	11 213	8 436
varav rättshjälp	2 480	2 483	2 706
Utgående balans	2 138	1 601	967

Antalet inkomna, avgjorda och balanserade ärenden år 2015 fördelat på olika ärendetyper redovisas i **tabell 1** i tabellbilagan. Av **tabell 2** framgår under vilka år de ärenden som balanserats till år 2016 har kommit in. **Tabell 3** visar Justitiekanslerns uppfyllelse av verksamhetsmålen per den 31 december 2015 enligt myndighetens verksamhetsplan för 2015.

Ärendehandläggning

År 2015 inregistrerades totalt 7 825 ärenden vilket var en minskning med ca 2 850 ärenden jämfört med året dessförinnan. Minskningen förklaras främst av att det år 2014 kom in närmare 2 900 ersättningsanspråk med anledning av den uppgiftssamling benämnd Kringresande som hade upprättats inom dåvarande Polismyndigheten i Skåne. Nästan samtliga dessa ärenden avgjordes under 2014. År 2015 kom det in ca 170 sådana ersättningsanspråk vilka samtliga avgjordes under året. Det kan här nämnas att elva av de personer som tillerkänts ersättning inte varit nöjda med Justitiekanslerns beslut utan har stämt staten i domstol.

Under året avgjordes 8 436 ärenden vilket var knappt 2 800 färre än år 2014. Minskningen förklaras av de nyss nämnda ärendena med anledning av polisens uppgiftssamling. Under året avgjordes emellertid fler ärenden än det kom in vilket innebar att balanserna fortsatte att minska. Det är framförallt balanserna inom den skadereglerande verksamheten som har arbetats av. Inom övriga ärendegrupper finns i princip inga balanser och de ärenden som kommit in har i allt väsentligt avgjorts. Totalt minskade den utgående balansen vid årets slut med drygt 600 ärenden jämfört med antalet balanserade ärenden vid utgången av 2014.

Tillsyn och skadereglering är de ärendeslag som dominerar verksamheten på myndigheten. Tillsynsärenden aktualiseras i de flesta fall genom klagomål från enskilda. Endast ett fåtal av dessa föranleder en närmare granskning. I de ärenden där kritik uttalades under 2015 handlade det oftast om brister hos berörda myndigheter ifråga om tillämpningen av offentlighetsprincipen eller om långsam handläggning.

En viktig del av tillsynen utgörs av den årliga granskningen av myndigheternas ärendeförteckningar och den sedan år 2012 återupptagna inspektionsverksamheten. 2015 års granskning föranledde ett antal påpekanden och kommentarer. I ett ärende uttalades också kritik mot en myndighet.

Det förekommer ytterst sällan att Justitiekanslern finner anledning att ingripa med anledning av advokatsamfundets disciplinbeslut. Under året påkallades åtgärder mot fem advokater.

Under året avgjordes 2 706 ärenden inom ramen för tillsynen över myndigheters och domstolars beslut i frågor om rättshjälp. Justitiekanslern överklagade 36 beslut.

Justitiekanslerns egen skadereglering samt de rättegångar som den genererar är den del av verksamheten som tar mest resurser i anspråk. Drygt 40 procent av antalet inkomna ärenden under året, eller 3 154 ärenden, avsåg anspråk på skadestånd av staten. Även skaderegleringsärenden innefattar ofta tillsynsaspekter. Genom sådana framställningar kan t.ex. frågor som gäller rutiner och ärendehantering hos myndigheterna uppmärksammas som det kan finnas skäl att utreda närmare också från ett tillsynsperspektiv.

Antalet anspråk på ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (frihetsberövelagen) har de senaste åren varit drygt 1 900 stycken. Ersättningsanspråken bifölls av Justitiekanslern helt el-

ler delvis i drygt 90 procent av de under året avgjorda ärendena och beslutad ersättning uppgick till ca 86 000 tkr. Bifallsprocenten i övriga ärenden om skadestånd var ca 26 procent. Justitiekanslern uppdrog åt berörda myndigheter att betala ut sammanlagt 4 500 tkr i skadestånd. Vid årets slut pågick 61 rättegångar avseende anspråk på ersättning eller skadestånd.

Under år 2015 kom det in 342 anmälningar på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området att jämföra med 727 anmälningar år 2014 och 385 år 2013. Förklaringen till denna skillnad är att det under 2014 kom in drygt 300 anmälningar om förtal på grund av uppgifter som gjorts tillgängliga via webbtjänsten www.lexbase.se. Under 2015 kom det in 16 sådana anmälningar.

Ungefär en femtedel av anmälningarna på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området avsåg misstänkt hets mot folkgrupp. Under året inleddes åtta förundersökningar och fyra åtal väcktes. Åtalen avsåg förtal alternativt grovt förtal, hets mot folkgrupp samt brott mot efterforskningsförbudet. Vid årets utgång pågick fem rättegångar i tryckfrihetsmål.

Under ärendegruppen Integritet ryms ärenden om kameraövervakning, personuppgifter, kreditupplysning samt inkasso. Hanteringen av kameraärenden togs år 2013 över av Datainspektionen. Det kom dock alltså in ett antal sådana ärenden under året som vidarebefordrades till Datainspektionen. Integritetsärendena utgjorde inte ens två procent av det totala antalet inkomna ärenden under 2015.

Regeringen gav inte Justitiekanslern något nytt särskilt uppdrag under 2015. Där emot är Justitiekanslern en remissinstans som ofta anlitas av Regeringskansliet. Under året besvarades 127 remisser.

Utveckling av organisation och arbetsformer

Under år 2014 inrättades storrotlar och myndigheten har fr.o.m. årsskiftet 2014/15 en administrativ enhet och fyra sakenheter. Varje enhet leds av en byråchef. Under år 2015 har det skett en fortsatt utveckling av arbetsformer och rutiner för att skapa ett ännu bättre arbetsklimat samt för att ytterligare effektivisera och kvalitetssäkra verksamheten. Resultatet av årets arbetsmiljöenkät och det som framkom på verksamhetsplaneringsdagarna i oktober tillsammans med de minskade balanserna, särskilt beträffande skaderegleringsärenden, visar att detta arbete gett önskat resultat.

I verksamhetsplanen för 2015 satte myndigheten bl.a. upp mål för handläggningstider beträffande olika typer av ärenden. I allt väsentligt har dessa mål uppfyllts, jfr tabell 3. Målen är av i huvudsak två slag, mål om handläggningstider samt mål om inriktningen på handläggningen av ärenden. Det är framförallt mål av förstnämnda slag som låter sig mätas.

2 REDOVISNING AV ÅTERRAPPORTERINGSKRAV OCH UPPDRAG

2.1 INLEDNING

Enligt regleringsbrevet för 2015 ska Justitiekanslern redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern samt annan författning. En sådan redovisning samt kommentarer och analys återfinns i justitiekanslerns inledning samt i avsnitten 3 – 8 nedan. I detta avsnitt behandlas de särskilda återrapporteringskrav som Justitiekanslern enligt regleringsbrevet ålagts beträffande åtgärder för att säkerställa effektivitet och kvalitet, intern styrning och kontroll samt kompetensförsörjning.

2.2 SÄRSKILDA ÅTERRAPPORTERINGSKRAV

Effektivitet och kvalitet i verksamheten

Justitiekanslern är en med hänsyn till sitt uppdrag anmärkningsvärt liten myndighet. Vid årets utgång fanns det totalt 36 anställda varav fyra var tjänstlediga. Därtill fanns det tre vakanser där anställningarna påbörjades på nyåret 2016. Arbetsbördan är stor. Hanteringen av massärenden och rättegångar utgör en särskild utmaning. Myndigheten har under de senaste åren fått ökade anslag men för att kunna upprätthålla rimliga handläggningstider och den höga kvalitet som bör krävas av regeringens ombudsman behöver den ekonomiska ramen höjas ytterligare.

Sett ur ett femårsperspektiv har i stort sett lika många ärenden avgjorts som kommit in och balanserna har legat på en förhållandevis konstant nivå. Under 2014 avgjordes emellertid betydligt fler ärenden än som kom in. Under 2015 har denna tendens hållit i sig. Detta har i sin tur lett till att balanserna har minskat. Totalt fanns vid 2015 års utgång 967 ärenden i balans att jämföra med 1 600 året innan. Därtill har åldern på de balanserade ärendena förbättrats avsevärt. Vid 2014 års utgång fanns det närmare 90 ärenden i balans som var äldre än ett år varav 45 rättegångar. Vid 2015 års utgång fanns det knappt 50 ärenden som var äldre än ett år. Räknas pågående rättegångar bort så fanns det vid 2015 års utgång 24 ärenden som var äldre än ett år.

Under 2013 initierades ett arbete med att se över organisation, arbetsformer och rutiner; ett arbete som fortfarande pågår. Beslutanderätten i ärenden som inte behöver prövas av justitiekanslern personligen har delegerats till byråcheferna. Detta innebär att justitiekanslern kan fokusera på ärenden som från olika utgångspunkter kräver hennes särskilda uppmärksamhet. Samtidigt kan andra ärenden avgöras på ett kvalitativt och effektivt sätt. När myndigheteten för ett år sedan delades in i fyra sakenheter och en administrativ enhet skapades en enhet med särskilt fokus på ärenden om ersättning enligt frihetsberövandelagen, något som visat sig lyckosamt. Byråchefernas ansvar som enhetschefer och myndighetens ledningsfunktion har tydliggjorts genom arbetet med att utveckla ledningsgruppen, som består av justitiekanslern och de fem byråcheferna. Arbetsformen med storrotlar har visat sig framgångsrik och har gjort att risken för att ärenden fastnar på grund av arbetsanhopningar och ledigheter minimeras. Beslutsfattandet är inte knutet till den egna enheten utan enhetscheferna fungerar som huvudmän och bollplank inom sina speciella ansvarsområden över enhetsgränserna samt bistår även i övrigt

varandra när så behövs. Som exempel på det arbete som gäller olika rutiner kan nämnas utarbetandet av handläggningspromemorior och beslutsmallar som kan underlätta handläggningen. Även på den administrativa enheten har arbetsformer och rutiner setts över vilket har effektiviserat verksamheten där. Detta har skapat utrymme som gör att den administrativa personalen kan biträda i beredningen av ärenden i en större omfattning än som tidigare varit möjligt. Detta bidrar både till myndighetens resultat och till medarbetarnas kompetensutveckling. Målen för verksamheten har också setts över och tydliggjorts i senare års verksamhetsplaner.

Sett till det stora antal beslut som fattas på myndigheten är det mycket få enskilda som väljer att väcka talan i domstol med anledning av de beslut som fattas i skaderegleringsärenden. När ärenden går till domstol vinner Justitiekanslern oftast bifall till sin inställning i målen. Detta måste uppfattas som att beslutsfattandet håller hög kvalitet.

Justitiekanslern har under året gett in en framställning till regeringen med förslag till ändringar av myndighetens instruktion som skulle möjliggöra en ytterligare delegation av beslutanderätt. Om dessa ändringar genomförs kommer de att vara ett utmärkt stöd i det fortsatta arbetet med att utveckla organisation och arbetsformer. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Genom att hela personalen har deltagit i utvecklingsarbetet och gemensamt enats om verksamhetsmålen så har de förändringar som genomförts inte bara accepterats av medarbetarna utan även skapat ökad entusiasm och ett engagemang för genomförandet av myndighetens uppdrag.

Under senare år har det vid flera tillfällen kommit in ett stort antal likartade ärenden som gäller i princip samma frågeställning. Under år 2014 kom det t.ex. in ett mycket stort antal ärenden som gällde uppgiftssamlingen Kringresande samt anmälningar om webbplatsen www.lexbase.se. Även om dessa ärenden kan sägas vara av masskaraktär är de för den skull inte enkla.

Under det gångna året kom det in ca 70 ärenden som ett resultat av Högsta domstolens och Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden om dubbelbestraffning (principen om *ne bis in idem*). Även om den grundläggande frågeställningen i dessa fall var likartad så har det visat sig att varje enskilt ärende kräver en ingående prövning. Totalt avgjordes under året 56 sådana ärenden. Det kan antas att inflödet av denna typ av ärenden kommer att fortsätta.

Dessa ärenden av masskaraktär kräver särskilda insatser inte minst ifråga om hur arbetet ska organiseras när det gäller beredning, beslutsfattande och expediering. Det går därtill sällan att förutse när ärenden av masskaraktär kan förväntas, vilka ärenden det kan bli fråga om och omfattningen av dem vilket gör det svårt att i förväg veta vilka resurser som kommer att behöva tas i anspråk.

En annan ärendetyp som kräver särskilda insatser är de rättegångar där Justitiekanslern företräder staten. Det gäller numera ofta mål där anspråket grundas på EU-rättsliga regler eller konventionsrätt men också mål som ska prövas enligt skadeståndslagens regler eller där talan avser särskilda rättigheter. Det är sällan möjligt att förutse vilka mål som kommer att initieras. Med de begränsade resurser som Justitiekanslern förfogar över ställer rättegångarna alldeles särskilda krav på

planering och organisation.

Handläggningskostnaden per ärende, beräknat som myndighetens totala kostnader fördelat på antalet under året avgjorda ärenden uppgick till 5 284 kr. Motsvarande siffra för 2014 var 3 762 kr, för 2013 var 4 602 kr och för 2012, 3 649 kr. Någon beräkning av styckkostnaden per ärende fördelat per ärendetyp finns inte och framstår inte som meningsfull. Justitiekanslern är undantagen från kravet i 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Intern styrning och kontroll

Justitiekanslern råder inte över ärendetillströmningen eller över fördelningen mellan olika ärendetyper. Med nuvarande dimensionering av verksamheten saknas det så gott som helt någon möjlighet att ta egna initiativ. Verksamheten är därmed till stor del styrd utifrån. Inflödet av en större mängd likartade ärenden kan kräva att en eller flera handläggare avsätts att under viss tid enbart hantera dessa. Större rättegångar kan nödvändiggöra en omfördelning av arbetsuppgifter mellan enskilda handläggare eller mellan enheter. Bestämmelser om tidsfrister, bl.a. på tryck- och yttrandefrihetens område måste också följas vilket kan kräva att andra ärenden får stå tillbaka.

I myndighetens verksamhetsplan finns inskrivet hur verksamheten och ärendehanteringens ska följas upp. Under året gjordes varje månad en uppföljning av myndighetens ekonomi och av ärendestatistiken. Varje enhet gjorde vid två tillfällen mera genomgripande enhetsgenomgångar. Detta för att följa upp verksamheten i förhållande till uppsatta mål och i förekommande fall uppmärksamma behov av särskilda insatser.

Under den verksamhetsplaneringsdag som hölls i oktober 2015 genomfördes bl.a. en övergripande utvärdering av måluppfyllelsen under årets första nio månader. Detta för att se om det fanns behov av särskilda insatser under resten av året, vilket dock inte var fallet. I samband med verksamhetsplaneringsdagen beslutades också nya verksamhetsmål för 2016.

Kompetensförsörjning

Justitiekanslerns verksamhet förutsätter hög kompetens hos samtliga anställda. De fem byråcheferna har samtliga assessorskompetens och därutöver bl.a. erfarenhet av arbete som domare och från Regeringskansliet. Av övriga jurister är de flesta föredragande. De är assessorer från hovrätt eller kammarrätt eller har motsvarande kompetens och erfarenhet från arbete som advokater eller åklagare. Vidare finns tre beredningsjurister anställda. De är något yngre men har samtliga efter juristexamen fullgjort notarietjänstgöring. Av medarbetarna på den administrativa enheten har flertalet tidigare erfarenhet av arbete vid domstol eller på andra myndigheter inom rättsväsendet. På myndigheten har det under flera år kontinuerligt funnits två notarier som fullgjort de första sex månaderna av sin notariemeritering hos Justitiekanslern. Sedan september 2015 har antalet ökats så att det hela tiden ska finnas tre notarier i tjänst. Ordningen med tre notarier är tänkt att fortsätta under år 2016.

Rekrytering av nya medarbetare sker genom annonsering i dagspress och via domstolarnas interna kontaktvägar. Justitiekanslern deltar också varje år i det rekryteringsprogram som riktar sig till blivande assessorer vid samtliga överrätter, det s.k. Stockholmspaketet. Att arbeta hos Justitiekanslern är attraktivt och välkvalificerade personer söker lediga anställningar här. Det förekommer en hel del underhandsförfrågningar om kommande vakanser och om möjligheten till anställning hos Justitiekanslern.

Antalet årsarbetskrafter uppgick under år 2015 till 33. Det innebar en förstärkning jämfört med 2014 då antalet årsarbetskrafter var 32. Vid utgången av 2015 var 36 personer (23 kvinnor och 13 män) anställda på myndigheten. Fyra anställda var emellertid tjänstlediga varav en för föräldraledighet, två för att pröva annan anställning och en för fullgörande av notariemeritering. Vid årets utgång fanns därtill tre vakanser. Dessa vakanser tillsattes under hösten 2015 men anställningarna tillträdde i januari 2016 (två föredragande och en notarie).

Den stora personalrörligheten som främst har sin grund i att många medarbetare är i den ålder när familjebildning sker samt att flertalet föredragande har sexårsförordnanden, innebär en särskild utmaning för en liten myndighet. Att Justitiekanslern trots detta kan upprätthålla en så hög kvalitet på arbetet beror på att det varit möjligt att rekrytera mycket skickliga och samtidigt erfarna medarbetare som också klarar att snabbt sätta sig in i arbetet.

2.3 SJUKFRÅNVARO M.M.

Sjukfrånvaro (%)	2013	2014	2015
Totalt	1,8	1,36	2,58
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till total sjukfrånvaro	30,1	0	20,36
Kvinnor	1,8	1,75	3,77
Män	1,9	0,65	0,75

De anställdas totala sjukfrånvaro redovisas i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till total sjukfrånvaro och sjukfrånvaro fördelad på kön. Sjukfrånvaro fördelad på ålder redovisas inte med hänsyn till att uppgifterna kan hänföras till enskilda individer (se ESV Cirk 2003:3).

Vartannat år erbjuds samtliga anställda att genomgå en hälsoundersökning hos företagshälsovården. De som har fyllt 50 år erbjuds årligen att genomgå undersökningen. Samtliga anställda uppmanas att använda sig av myndighetens friskvårdsbidrag.

3 TILLSYN

3.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	34 (2014 – 64)
Inkomna ärenden 2015	1 212 (2014 – 1 258)
Antal ärenden att handlägga 2015	1 246 (2014 – 1 322)
Avgjorda ärenden 2015	1 218 (2014 – 1 288)
Balans till 2016	28

Av samtliga ärenden som har kommit in under året har tillsynsärendena utgjort 15,5 procent.

I regleringsbrevet för budgetåret 2015 anges att Justitiekanslern ska värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten samt medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet. Omfattningen av Justitiekanslerns tillsyn framgår av 2 och 3 §§ lagen (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn samt 3 § förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan angavs följande specifika mål för myndighetens rättsliga tillsyn:

- För klagomål som kan avslutas utan vidare utredningsåtgärder bör ett brevsvar ha skickats till klaganden inom en månad från det att ärendet kom in till myndigheten.
- För andra ärenden där remittering eller utredning av någon omfattning krävs bör ärendet vara avslutat inom tio månader.
- Tillsynen bör vara särskilt inriktad på frågor som rör grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet samt offentlighet och sekretess.
- Granskningen av myndigheternas ärendeförteckningar bör vara avslutad senast den 30 juni.
- Justitiekanslern bör genomföra myndighetsinspektioner under året. Ansvaret för planering och genomförande av inspektioner ligger på respektive enhet. Rapporten från en inspektion bör vara färdigställd inom sex veckor efter det att inspektionen avslutades.

Av de 1 212 tillsynsärenden som inkom under året anhängiggjordes 958 genom anmälan från enskilda eller genom Justitiekanslerns eget initiativ. De benämns vanliga tillsynsärenden. Övriga 254 ärenden avsåg ärendeförteckningar från myndigheter enligt 29 § myndighetsförordningen (2007:515) (212), inspektioner (5) och protokoll från personalansvarsnämnder (37). Dessa benämns övriga tillsynsärenden.

Av de 1 218 avgjorda tillsynsärendena föranledde 26 ärenden kritik i någon form, medan granskning skedde i ytterligare 19 vanliga tillsynsärenden utan att någon kritik framfördes. Således uttalades kritik i 2,1 procent av samtliga avgjorda tillsynsärenden (samma andel som år 2014).

726 av de vanliga tillsynsärendena lades till handlingarna med ett brevsvar till anmälaren och 193 lades till handlingarna utan någon åtgärd.

I flera av tillsynsärendena har den kritik som uttalats avsett brister vid tillämpning av offentlighetsprincipen, t.ex. bristande rutiner eller dröjsmål med utlämnande av allmänna handlingar. I några fall har kritik uttalats med anledning av långsam handläggning hos olika myndigheter. Av dessa myndigheter har en fått allvarlig kritik för sin långa handläggningstid av vissa typer av ärenden (dnr 5635-14-21 m.fl.).

Utöver ovan berörd tillsynsverksamhet har Justitiekanslern uttalat kritik mot olika myndigheter inom ramen för 13 ärenden som i första hand avsett skadereglering. Den kritik som uttalats i dessa ärenden har huvudsakligen avsett fel som begåtts i samband med olika polisingripanden.

Beträffande ärenden som avslutades utan vidare utredningsåtgärder uppnåddes per den 31 december 2015 det uppsatta målet om en månads handläggningstid i samtliga fall utom fyra. Ifråga om ärenden som föranledde någon form av utredning var per den 31 december 2015 det uppsatta målet om en handläggningstid på högst tio månader uppfyllt i samtliga fall.

3.2 INSPEKTIONSVERKSAMHET

Justitiekanslern har under 2015 genomfört fem inspektioner. Dessa skedde vid Länsstyrelsen i Jämtlands län, Åklagarkammaren i Östersund, Kungliga biblioteket, Kronofogdemyndigheten i Helsingborg och Centrala etikprövningsnämnden.

Det allmänna intrycket från inspektionerna var att de inspekterade verksamheterna, med ett undantag, fungerade väl eller mycket väl. Beträffande en av myndigheterna konstaterade Justitiekanslern istället att diarietföringen, trots påpekanden i samband med tidigare granskningar av myndighetens ärendeförteckningar enligt 29 § myndighetsförordningen, fortfarande var bristfällig och belyste vissa fortsatta förbättringsområden. Justitiekanslern gjorde beträffande övriga fyra myndigheter påpekanden om vissa brister bl.a. i handläggningen, diarietföringen och akthållningen. Justitiekanslern uttalade kritik mot en av dessa myndigheter (dnr 2357-15-28).

I fråga om inspektioner uppnåddes målet att rapporten bör vara färdigställd inom sex veckor beträffande två av de fyra inspektioner som avslutades under 2015 (att jämföra med samtliga genomförda inspektioner 2014). Beträffande en inspektion som genomfördes i december 2015 avslutades ärendet i början på januari 2016.

3.3 ÄRENDEFÖRTECKNINGAR

Under året har ärendeförteckningar från 21 länsstyrelser och 181 andra myndigheter granskats. Ärendeförteckningarna föranledde beslut med påpekanden beträffande 13 länsstyrelser (lika många som 2014). Granskningen av ärendeförteckningar från övriga myndigheter avslutades med att Justitiekanslern gjorde vissa påpekanden i 38 ärenden (att jämföra med 25 påpekanden 2014). Kritik uttalades inte i något ärendeförteckningsärende (två ärenden 2014).

Samtliga ärenden avslutades inom den enligt verksamhetsmålen utsatta tiden.

4 TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET INKLUSIVE RÄTTEGÅNGAR

4.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	38 (2014 – 71)
Inkomna ärenden 2015	342 (2014 – 727)
Antal ärenden att handlägga 2015	380 (2014 – 798)
Avgjorda ärenden 2015	369 (2014 – 758)
Balans till 2016	11 (varav fem rättegångar)
Inledda förundersökningar 2015	8 (2014 – 16)
Åtal väckta under 2015	4 (2014 – 19)

Av samtliga ärenden som kommit in under året har tryck- och yttrandefrihetsärenden utgjort 4,4 procent.

I regleringsbrevet för budgetåret 2015 anges att Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för myndighetens tryck- och yttrandefrihetsärenden:

- Beslut huruvida förundersökning ska inledas bör meddelas snarast och senast inom en månad från det att ärendet kom in till myndigheten, eller inom den kortare tid som krävs för att de frister som gäller för t.ex. preskription och beslag inte ska överskridas. Justitiekanslern ska ha ett fortsatt nära samarbete med de åklagare som verkställer inledda förundersökningar och bistår med att utföra åtalet i domstol. Justitiekanslern ska liksom tidigare biträda handläggande åklagare vid rättegång.

Antalet inkomna ärenden på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området har under år 2015 minskat avsevärt jämfört med 2014, vilket till stor del kan hänföras till de 324 anmälningar med anledning av publiceringar på webbplatsen www.lexbase.se som inkom under 2014. En minskning av antalet ärenden kan dock konstateras även jämfört med tidigare år (385 respektive 414 inkomna ärenden 2013 och 2012).

I likhet med tidigare år har en stor del av de inkomna anmälningarna avsett publiceringar som inte omfattas av grundlagsskydd. Det gäller bl.a. publiceringar på internet där webbplatsen inte omfattas av den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Justitiekanslern har under år 2015 inlett förundersökning angående grovt förtal alternativt förtal i ett ärende, i vilket åtal senare har väckts (dnr 746-15-35). Förundersökning har också inletts gällande hets mot folkgrupp i fyra ärenden. I ett av dessa ärenden har åtal väckts (dnr 2756-15-35) och i ett pågår förundersökningen alltjämt (två av förundersökningarna har lagts ner). Förundersökning har under

året även inletts i tre ärenden angående brott mot tystnadsplikt respektive brott mot det s.k. efterforskningsförbudet. Två av dessa förundersökningar har lagts ner och en är pågående.

Ytterligare två åtal har väckts under året, båda rörande brott mot efterforskningsförbudet (dnr 9350-14-35 och 9351-14-35).

I så gott som samtliga fall har beslut i frågan om förundersökning ska inledas fattats inom en månad från att anmälan kom in till myndigheten.

4.2 ÅTGÄRDER MOT RASISTISK BROTTSLIGHET

Under det gångna året har 90 inkomna ärenden avsett anmälningar om hets mot folkgrupp. Detta kan jämföras med att antalet sådana anmälningar var 149 år 2014, 128 år 2013 och 127 år 2012.

4.3 RÄTTEGÅNGAR

Domar som vunnit laga kraft

Göteborgs tingsrätt ogillade i en dom den 16 september 2013 Justitiekanslerns åtal i ett mål avseende brott mot tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 och 5 §§ tryckfrihetsförordningen. Åtalet avsåg att en person, som medverkade i en tidningsartikel men hade begärt att få vara anonym, kunde identifieras genom en bild i anslutning till artikeln. Justitiekanslern överklagade domen till Hovrätten för Västra Sverige som genom en dom den 12 juni 2014 fastställde tingsrättens dom. Justitiekanslern överklagade domen till Högsta domstolen, som den 27 mars 2015 dömde de tre tilltalade för brott mot tystnadsplikt. Påföljden bestämdes till dagsböter (dnr 986-12-35).

Stockholms tingsrätt meddelade den 30 juni 2014 dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp avseende artiklar, läsarkommentarer och insändare som publicerats på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade för nio av tio åtalade yttranden och bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter. Den tilltalade överklagade domen till Svea hovrätt som den 10 februari 2015 fastställde tingsrättens dom. Den tilltalade överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen, som den 23 mars 2015 beslutade att inte meddela prövningstillstånd (dnr 8597-12-35, 8598-12-35, 8599-12-35, 8702-12-35, 806-13-35, 3779-13-35, 6959-13-35 och 7232-13-35).

Örebro tingsrätt dömde den 13 juni 2014 i ett mål avseende åtal för yttrandefrihetsbrotten hets mot folkgrupp i 28 fall respektive uppvigling i tre fall som skett i läsarkommentarer på en webbplats (dnr 4196-13-35, 4198-13-35, 4774-13-35, 4855-13-35 och 5015-13-35). Tingsrätten dömde den tilltalade för hets mot folkgrupp i 25 fall och för uppvigling i två fall till fängelse i fyra månader. Den 24 november 2014 dömde samma tingsrätt avseende ett nytt åtal mot samma tilltalade denne för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp och förordnade att den nyss nämnda fängelsepåföljden skulle avse även den nya brottsligheten (dnr 3764-14-35). I en dom den 27 februari 2015 prövade Göta hovrätt båda de nämnda tingsrättsavgörandena. Hovrätten fann inte skäl att göra någon annan bedömning än tingsrätten beträffande vilka brott den tilltalade skulle dömas för och fastställde

den gemensamma påföljden för brottsligheten till fängelse fyra månader. Den tilltalade överklagade hovrättsdomen till Högsta domstolen, som den 18 juni 2015 beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Eskilstuna tingsrätt meddelade den 22 oktober 2014 dom i ett mål angående brott mot efterforskningsförbudet. Åtalet avsåg att en enhetschef på ett kommunalt äldreboende efterforskat vem som lämnat uppgifter till en tidning för offentliggörande. Tingsrätten dömde den tilltalade i enlighet med åtalet och bestämde påföljden till dagsböter. Den tilltalade överklagade domen till Svea hovrätt som den 22 juni 2015 fastställde tingsrättens dom. Domen har vunnit laga kraft (dnr 3899-13-35).

Göteborgs tingsrätt meddelade den 22 maj 2015 dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp avseende bilder på bl.a. skivomslag som hade publicerats på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade för fyra av de sex åtalade publiceringarna och bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter. Domen har vunnit laga kraft (dnr 5137-13-35, 6557-13-35, 6570-13-35 och 2111-14-35).

Gävle tingsrätt meddelade den 18 juni 2015 dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp avseende uttalanden och meddelanden som spridits på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade i enlighet med åtalet och bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter. Domen har vunnit laga kraft (dnr 7803-13-35).

Södertörns tingsrätt meddelade den 26 februari 2015 dom i ett mål angående brott mot efterforskningsförbudet. Åtalet avsåg att en säkerhetschef på en större myndighet efterforskat vem som lämnat uppgifter till en tidning för offentliggörande. Tingsrätten dömde den tilltalade i enlighet med åtalet och bestämde påföljden till dagsböter. Den tilltalade överklagade domen till Svea hovrätt som den 4 september 2015 fastställde tingsrättens dom. Den tilltalade överklagade hovrättsdomen till Högsta domstolen, som den 4 november 2015 beslutade att inte meddela prövningstillstånd (dnr 2637-14-35).

Örebro tingsrätt meddelade den 30 april 2015 dom i ett mål angående brott mot efterforskningsförbudet. Åtalet avsåg att en enhetschef vid en kommun efterforskat vem som lämnat uppgifter till en tidning för offentliggörande. Tingsrätten dömde den tilltalade i enlighet med åtalet och bestämde påföljden till dagsböter. Domen har vunnit laga kraft (dnr 2686-14-35 och 2690-14-35).

Övriga domar

Umeå tingsrätt meddelade den 1 oktober 2015 dom i ett mål angående tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp avseende ett tryck på en t-tröja. Tingsrätten dömde den tilltalade för gärningen, vilken dock bedömdes som ett ringa brott. Påföljden bestämdes till dagsböter. Domen har av den tilltalade överklagats till Hovrätten för Övre Norrland (dnr 4639-14-35).

5 SKADESTÅND INKLUSIVE RÄTTEGÅNGAR

5.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	1 365 (2014 – 1 869)
Inkomna ärenden 2015	3 154 (2014 – 5 718)
Antal ärenden att handlägga 2015	4 519 (2014 – 7 587)
Avgjorda ärenden 2015	3 685 (2014 – 6 211)
Balans till 2016	834 (varav 61 rättegångar)

Av de under året inkomna ärendena har skadeståndsärendena utgjort 40,3 procent.

I regleringsbrevet för budgetåret 2015 anges att Justitiekanslern ska med hög kvalitet och effektivitet bevaka statens rätt samt att Justitiekanslern ska medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för myndighetens skadereglering:

- Justitiekanslern ska även fortsättningsvis sträva efter att förenkla handläggningen. Handlingar eller muntliga upplysningar kan t.ex. inhämtas mera formlöst varvid dokumentation sker i akten.
- Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i beredningen av ärendet.
- Handläggningstiden för ett ärende bör inte överstiga tolv månader.
- När ett ärende har överlämnats hit från en annan myndighet gäller tidsmålen enligt ovan för handläggningstiden här men om den enskilde redan har fått vänta länge på besked ska detta särskilt beaktas.
- För att korta handläggningstiderna ska enkla ärenden kunna avslutas med frångående av turordningsprincipen.
- Ärenden som i huvudsak avser långsam handläggning ska handläggas med förtur.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för myndighetens ärenden om ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (frihetsberövandelagen):

- Arbetet med att minska handläggningstiderna ska fortsätta med den inriktningen att det vid årets utgång inte bör finnas några ärenden som är äldre än fyra månader.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättegångar:

- Justitiekanslerns insats som företrädare för staten i rättegång ska kännetecknas av högsta kvalitet i arbetet med förberedelse och utförande av talan. Justitiekanslern ska medverka till att föra målen framåt. Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i förberedelsen och vid rättegången. Externa ombud ska även fortsättningsvis anlitas endast i undantagsfall.

Under år 2015 kom det in totalt 3 154 skadeståndsärenden, att jämföra med 5 718 ärenden år 2014, 3 212 år 2013 och 2 838 år 2012. Antalet inkomna skadeståndsärenden har alltså minskat avsevärt jämfört med år 2014, vilket beror på den stora mängd anspråk som år 2014 kom in från personer som hade varit registrerade i uppgiftssamlingen Kringresande (se 5.4 nedan). År 2014 kom det in närmare 2 900 sådana anspråk mot ca 170 detta år. Ärendetillströmningen jämfört med tidigare år håller en i övrigt relativt jämn nivå.

Av de under år 2015 inkomna ärendena avsåg 1 979 anspråk på ersättning enligt frihetsberövandelagen, 1 123 anspråk på ersättning enligt skadestånds- eller personuppgiftslagen m.m. och 52 under året anhängiggjorda rättegångar. Totalt avgjordes 3 685 skadeståndsärenden under år 2015, att jämföra med 6 211 skadeståndsärenden år 2014 och 2 751 år 2013. Anledningen till den relativt stora förändringen av antalet avgjorda ärenden jämfört med år 2014 är den nämnda nedgången av antalet inkomna ärenden från personer som har varit registrerade i uppgiftssamlingen Kringresande (se 5.4 nedan).

Det uppsatta målet för regleringen av skadeståndsanspråk uppnåddes i 1 209 av 1 222 avgjorda ärenden. Beträffande ersättningar vid frihetsinskränkningar uppnåddes det uppsatta målet i 2 401 av 2 426 avgjorda ärenden.

5.2 ERSÄTTNING TILL FRIHETSBERÖVADE M.M.

Av inkomna skadeståndsanspråk har 1 979 anspråk avsett ersättning enligt frihetsberövandelagen (att jämföra med 1 907 inkomna anspråk år 2014 och 1 971 år 2013). Anspråken på ersättning enligt frihetsberövandelagen utgjorde 25,3 procent av det totala antalet inkomna ärenden under året. 2 426 ärenden om ersättning enligt frihetsberövandelagen har avgjorts under år 2015 (2 105 ärenden år 2014). Ersättning beviljades i 2 201 ärenden dvs. i 90,7 procent av fallen.

Under år 2015 har totalt 85 945 tkr inkl. ränta betalats ut i ersättning enligt frihetsberövandelagen. Det har belastat anslaget 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. (62 954 tkr år 2014). Utbetalningar av belopp överstigande 100 tkr har skett i 119 ärenden under året (att jämföra med 95 ärenden år 2014 och 71 ärenden år 2013). I 25 av dessa ärenden har ersättningen överstigit 200 tkr. De två högsta belopp som under året har beslutats i ett ärende om ersättning enligt frihetsberövandelagen är 1 600 tkr (4078-15-41) och 12 570 tkr (9479-14-41).

Under år 2015 har 2 864 tkr utbetalats som ersättning för ombudsarvoden vilket innebär en viss minskning jämfört med föregående år.

I tabellen nedan redovisas totala ersättningsbelopp m.m. för de tre senaste åren.

År	Under året avslutade ärenden	Antal ärenden där ersättning utbetalats	Utbetalt belopp tkr	Varav ombudskostnader tkr
2013	1 831	1 637	54 172	2 688
2014	2 105	1 918	62 954	3 171
2015	2 426	2 201	85 945	2 864

I ärenden där sökanden stämt staten vid domstol har ersättning betalats ut med

sammanlagt närmare 249 tkr.

Under år 2015 har Justitiekanslern, efter rekvisition, betalat ut ca 6 000 tkr till Polismyndigheten (2014 – 1 710 tkr, 2013 – 4 443 tkr och 2012 – 2 515 tkr). Detta belopp avser ersättningar enligt 8 § frihetsberövandelagen, dvs. ersättning för person- och saksador vid laglig våldsanvändning.

Ersättning avseende utgifter för livränta hänförliga till ett tidigare reglerat ärende har liksom tidigare år rekviderats från Statens tjänstepensionsverk. Under år 2015 har beloppet uppgått till 244 tkr (2014 – 244 tkr).

5.3 ERSÄTTNING ENLIGT SKADESTÅNDSLAGEN M.M.

Inledning

Utöver anspråk på ersättning vid frihetsinskränkning och rättegångar (se punkten 5.4 nedan) registrerades under året 891 anspråk grundade på skadeståndslagen eller andra skadeståndsgrundande bestämmelser (840 år 2014), 64 anspråk grundade på personuppgiftslagen (47 år 2014) och 168 ärenden på grund av felaktig registrering av personuppgifter (2 886 år 2014). Justitiekanslern har under året avgjort 1 222 sådana skadeståndsärenden. Ersättning beviljades i 321 ärenden, dvs. i 26,3 procent av fallen (jämfört med ca 69 procent, inklusive ärendena ang. uppgiftssamlingen Kringresande, år 2014).

Anspråk med hänvisning till förbudet mot dubbel lagföring och dubbla straff (ne bis in idem)

Högsta domstolen meddelade den 11 juni 2013 dom angående möjligheterna att lagföra och döma en person för skattebrott om denne redan hade påförts skattetillägg på grund av samma oriktiga uppgifter som låg till grund för åtalet för skattebrott (NJA 2013 s. 502). I juli 2013 meddelade Högsta domstolen även ett beslut gällande förutsättningarna för resning för den som hade blivit dömd för skattebrott och Skatteverket före domen hade beslutat att ta ut skattetillägg (NJA 2013 s. 746). Högsta domstolens avgöranden följdes av avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen om skattetillägg i nu aktuella situationer (exempelvis HFD 2013 ref. 71 och HFD 2014 ref. 35).

Justitiekanslern har sedan Högsta domstolens inledande domar år 2013 tagit emot ett stort antal ersättningsanspråk från personer som blivit skyldiga att betala skattetillägg och som också dömts för skattebrott. Utvecklingen i rättspraxis efter Högsta domstolens avgöranden gjorde det nödvändigt för Justitiekanslern att inför avgörandet av dessa ärenden ta ställning till vissa principiella frågor av betydelse för sökandenas ersättningsmöjligheter. År 2015 fattade Justitiekanslern sex principbeslut som sedan kom att bilda utgångspunkt för den fortsatta bedömningen av anspråken. Tre av dessa behandlade bl.a. ideellt skadestånd enligt Europakonventionen för överträdelse av artikel 4.1 i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll (dnr 6528-13-40, 5442-14-40 och 4990-15-40). I de övriga tre ärendena redovisade Justitiekanslern sin syn på bl.a. möjligheterna att få ersättning enligt frihetsberövandelagen efter att resning hade beviljats för den som blivit dömd för skattebrott med hänvisning till förbudet mot dubbel lagföring och dubbla straff (dnr 8203-13-40, 2850-14-41 och 9301-14-41). Under året har beslut fattats i

totalt 56 ärenden där anspråken haft sin grund i förbudet mot dubbel lagföring och dubbla straff.

Andra principiellt intressanta skaderegleringsbeslut

Justitiekanslern har den 13 november 2015 meddelat beslut i två ärenden avseende ersättning av staten för ideell skada på grund av överträdelse av bestämmelserna om medborgarskap i 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen (RF). Justitiekanslern ansåg att omständigheterna i de aktuella fallen och Högsta domstolens uttalanden i NJA 2014 s. 323 gav utrymme för en på objektiva grunder differentierad ersättningsbedömning. Justitiekanslern konstaterade bl.a. att kränkningen typiskt sett bör anses allvarligare för den som har varit medveten om att han eller hon har avregistrerats och som har vidtagit aktiva åtgärder för att återfå sitt svenska medborgarskap än för den som har saknat sådan kännedom eller har förhållit sig helt passiv i frågan. Ersättningen fastställdes till 100 000 kr (dnr 6971-14-40) respektive 25 000 kr (dnr 3440-14-40) jämte dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635). I båda ärendena aktualiserades även frågor om preskription av skadeståndsanspråk som grundas på överträdelser av RF. Sökanden i ärendet med dnr 6971-14-40 har begärt omprövning av beslutet (dnr 7165-15-40). Justitiekanslern har inte funnit anledning att ändra beslutet.

5.4 RÄTTEGÅNGAR

Inledning

52 ärenden har under året registrerats där stämning har utfärdats efter att enskilda väckt talan i mål angående skadestånd mot staten (37 år 2014).

Under året har 37 ärenden avslutats där enskilda vid domstol har yrkat skadestånd av staten (49 år 2014). Sju av dessa ärenden har hos Justitiekanslern avslutats genom att en annan myndighet har fått i uppdrag att föra statens talan. I övriga 30 ärenden har Justitiekanslern fört statens talan. I två av de ärenden där Justitiekanslern fört statens talan har förlikning träffats och i fyra fall har skadestånd utdömts av domstolen. I de övriga 24 ärendena har käromålen lämnats utan bifall eller avvisats.

Staten har i dessa rättegångar företrätts av anställda hos Justitiekanslern.

Rättegångar avseende anspråk enligt frihetsberövelagen

Under året har sju ärenden om ersättning enligt frihetsberövelagen föranlett rättegång sedan sökanden inte godtagit Justitiekanslerns beslut. Motsvarande siffra var för 2014 sex ärenden, för 2013 sju ärenden och för 2012 fem ärenden. Åtta rättegångar gällande frihetsberövelagen har avslutats år 2015. I fem fall ogillades käromålet. I ett fall bifölls käromålet (dnr 5973-13-45) och i ett fall bifölls käromålet delvis (5203-14-45). Ett ärende avslutades efter att parterna träffat en förlikning (1435-15-45).

Uppgiftssamlingen Kringresande

År 2014 kom det in närmare 2 900 anspråk med anledning av dåvarande Polismyndigheten i Skånes registreringar av personer i en uppgiftssamling benämnd Kringresande (i medierna även benämnt Kringresanderegistret). Under året har det kommit in ytterligare ca 170 sådana anspråk. Det innebär att det totalt har kommit in drygt 3 000 anspråk från personer som har varit eller trott sig vara registrerade i den aktuella uppgiftssamlingen.

Som framgår av årsredovisningen 2014 (punkten 4.4) har Justitiekanslern i ett principbeslut den 7 maj 2014 slagit fast att de generella brister avseende uppgiftssamlingen Kringresande som Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) har konstaterat i ett uttalande den 15 november 2013 innebär att samtliga personer som har förekommit i uppgiftssamlingen har kränkts på ett sådant sätt att de har rätt till ersättning av staten med 5 000 kr per person. Ersättningarna har betalats ut med stöd av 2 kap. 2 § polisdatalagen (2010:361) och 48 § personuppgiftslagen (1998:204).

Elva personer har under året ansökt om stämning mot staten vid Stockholms tingsrätt med anledning av att de har varit registrerade i den aktuella uppgiftssamlingen. De har yrkat att de ska tillerkännas ersättning med ytterligare 30 000 kr per person. Kärandena har som grund för talan anfört bl.a. att de har rätt till ytterligare kränkingsersättning eftersom de har varit registrerade i uppgiftssamlingen på grund av vad som har varit känt om deras etniska tillhörighet. De har utöver polisdatalagen och personuppgiftslagen även åberopat att de har rätt till ersättning med stöd av 1 kap. 9 § och 2 kap. 6 § regeringsformen samt artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen. Staten har bestritt käromålen och anfört bl.a. att kärandena inte har registrerats i den aktuella uppgiftssamlingen på grund av deras etniska tillhörighet utan med anledning av släktskap till personer som av olika skäl har varit intressanta i polisens brottsbekämpande verksamhet (dnr 2271-15-45 m.fl.).

Andra principiellt intressanta rättegångar

En bank ansökte år 2014 om stämning mot staten vid Stockholms tingsrätt under åberopande av att staten brutit mot unionsrätten genom att belägga Posten AB:s (Posten) samhällsomfattande tjänster med 25 procent mervärdesskatt. Staten begärde bl.a. att bankens talan skulle avvisas såvitt avser återbetalning av skatt på unionsrättslig grund med hänvisning till att allmän domstol inte är behörig att pröva talan i den delen. Under året har Stockholms tingsrätt ogillat statens avvisningsyrkande och frågan om behörig domstol ska nu prövas av Svea hovrätt (dnr 5276-14-45).

Ett antal privatpersoner har ansökt om stämning mot staten vid Stockholms tingsrätt. De har begärt skadestånd av staten och har sammanfattningsvis anfört att utformningen av lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall (ersättningslagen) och Ersättningsnämndens tillämpning av lagen har inneburit en kränkning av deras rätt till domstolsprövning och effektivt rättsmedel enligt artiklarna 6 och 13 i Europakonventionen. Staten har motsatt sig talan (dnr 3008-15-45 m.fl.).

Ett bolag som varit kund hos ett tryckeri har ansökt om stämning mot staten vid Solna tingsrätt. Bolaget har begärt skadestånd på den grunden att Skatteverket har gjort sig skyldig till fel eller försummelse vid myndighetsutövning genom att utan stöd i lag beslutat att minska bolagets tidigare avdragna ingående mervärdesskatt med ett visst belopp som motsvarar vad Skatteverket har återbetalat till ett annat bolag som kärandebolaget har köpt tryckeriprodukter av. Staten har motsatt sig talan (dnr 6867-15-45).

5.5 REDOVISNING AV UTBETALADE SKADESTÅND M.M.

De ärenden där Justitiekanslern har beslutat om ersättning enligt frihetsberövandelagen har redovisats ovan.

Justitiekanslern har i övriga skadeståndsärenden uppdragit åt någon annan myndighet att betala ut beslutad ersättning med sammanlagt ca 4 500 tkr exklusive ränta (att jämföra med 27 200 tkr 2014, 5 300 tkr 2013, 2 600 tkr 2012, 3 000 tkr 2011, 8 900 tkr 2010, 6 500 tkr 2009, 6 000 tkr 2008 och 19 400 tkr 2007).

Vissa ytterligare ekonomiska uppgifter som hänför sig till rättegångar redovisas nedan i avsnitt 6.

6 ÖVRIGA RÄTTEGÅNGAR

6.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	2 (2014 – 2)
Inkomna ärenden 2015	1 (2014 – 3)
Antal ärenden att handlägga 2015	3 (2014 – 5)
Avgjorda ärenden 2015	2 (2014 – 3)
Balans till 2016	1

I regleringsbrevet för budgetåret 2015 anges att Justitiekanslern ska med hög kvalitet och effektivitet bevaka statens rätt samt att Justitiekanslern ska medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättegångar:

- Justitiekanslerns insats som företrädare för staten i rättegång ska kännetecknas av högsta kvalitet i arbetet med förberedelse och utförande av talan. Justitiekanslern ska medverka till att föra målen framåt. Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i förberedelsen och vid rättegången. Externa ombud ska även fortsättningsvis anlitas endast i undantagsfall.

Rättegångar i ärenden angående tryck- och yttrandefrihet, skadestånd samt rätts hjälp redovisas under respektive avsnitt. I detta avsnitt redovisas övriga rättegångar som bl.a. avser avtalstvister och äganderätts tvister.

6.2 VISSA MÅL DÄR SAMEBYAR ÄR KÄRANDEPART

I ett mål vid Gällivare tingsrätt där Girjas sameby väckt en fastställelsetalan mot staten, med yrkande att tingsrätten ska fastställa bl.a. att samebyn har ensamrätt till jakt och fiske på ett av samebyn definierat område, har huvudförhandling hållits under 15 dagar i maj och juni 2015 (dnr 3360-09-5). Dom i målet meddelades den 3 februari 2016. Samebyn fick bifall till sin talan. När detta skrivs har ställning inte tagits till om domen ska överklagas.

6.3 VISSA EKONOMISKA UPPGIFTER

Kostnaderna för staten i samband med rättegångar har under året uppgått till sammanlagt 3 428 tkr (att jämföra med 3 892 tkr 2014, 1 395 tkr 2013 och 394 tkr 2012). Härav utgör kostnaderna för ombudsarvode i mål där Justitiekanslern har anlitat advokat 3 307 tkr (att jämföra med 2 611 tkr 2014, 1 368 tkr 2013 och 313 tkr 2012).

Under år 2015 har Justitiekanslern erhållit ersättning avseende rättegångskostnader från motparter med närmare 261 tkr inklusive ränta.

7 RÄTTSHJÄLP

7.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	105	(2014 – 77)
Inkomna ärenden 2015	2 649	(2014 – 2 513)
Antal ärenden att handlägga 2015	2 754	(2014 – 2 590)
Avgjorda ärenden 2015	2 706	(2014 – 2 483)
Balans till 2016	48	(varav 11 rättegångar)

Av de under året inkomna ärendena har rättshjälpsärendena utgjort 33,9 procent.

Justitiekanslerns uppgifter inom detta verksamhetsområde regleras i 45 § rättshjälpslagen (1996:1619), 8 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde samt i lagen (2005:73) om rätt för Justitiekanslern att överklaga vissa beslut.

I Domstolsverkets föreskrifter om rättshjälp (DVFS 2012:15) finns bestämmelser om när domstolar och vissa andra myndigheter ska underrätta Justitiekanslern om beslut angående rättshjälp m.m. Det rör sig bl.a. om vissa beslut där rättshjälp har beviljats, beslut om byte av rättshjälpsbiträde och beslut i första instans genom vilket bl.a. ett rättshjälpsbiträde eller en offentlig försvarare har erhållit en sammanlagd ersättning om minst 100 000 kr inklusive mervärdesskatt. Tanken med underrättelseskyldigheten är att Justitiekanslern ska ges en praktisk möjlighet att ta ställning till om ett beslut ska överklagas.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättshjälpsärenden:

- Justitiekanslern ska verka för en enhetlig praxis. Justitiekanslern ska genom samverkan med Domstolsverket bidra till att sprida information till berörda myndigheter och domstolar om den underrättelseskyldighet som gäller för beslut som rör rättshjälps m.m. samt ta fram konkreta åtgärder för att resultatet i överklagade ärenden ska bli bättre känt.

Under året har Justitiekanslern överklagat beslut angående rättshjälps m.m. i 36 ärenden (att jämföra med 36 år 2014 och 39 år 2013). Överklagandena har avsett bl.a. frågan om rättshjälps ska beviljas (8 ärenden), frågan om rättshjälpsavgiftens storlek (1 ärende), ersättningar till offentliga försvarare m.fl. (11 ärenden), s.k. förhandsbesked till offentliga försvarare m.fl. som har sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen (9 ärenden), frågan om byte av rättshjälpsbiträde (1 ärende) och frågan om ersättningsgaranti ska beviljas (3 ärenden).

Justitiekanslern har under 2015 förelagts att yttra sig till domstolar och Rättshjälpsnämnden i 99 ärenden (att jämföra med 115 år 2014 och 98 år 2013).

8 ÖVRIGA ÄRENDESLAG

8.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Ärenden i balans till 2015	34 (2014 – 53)
Inkomna ärenden 2015	467 (2014 – 462)
Antal ärenden att handlägga 2015	501 (2014 – 515)
Avgjorda ärenden 2015	456 (2014 – 471)
Balans till 2016	45

Av de under året inkomna ärendena har de som hör till Övriga ärendeslag utgjort 6,0 procent.

Siffrorna för 2014 överensstämmer inte med ÅRR för 2014 eftersom det tidigare avsnittet Integritet numera ingår i avsnittet Övriga ärendeslag.

Verksamhetsområdet Övriga ärendeslag innefattar ärenden som redovisas under ärendegrupperna Justitiekanslerns egen verksamhet, Integritet, Advokatärenden, Remisser och Uppdrag från regeringen.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål gällande advokatärenden, remisser respektive uppdrag från regeringen:

- Justitiekanslern ska granska advokatsamfundets disciplinverksamhet genom att påkalla åtgärd eller överklaga beslut i de fall det från allmän synpunkt framstår som motiverat att ingripa.
- Justitiekanslerns remissvar ska bidra till att ny lagstiftning håller hög kvalitet. Remisser som behandlar Justitiekanslerns kärnområden ska prioriteras. Det gäller främst förslag som innefattar frågor om integritet, offentlighet och sekretess, tryck- och yttrandefrihet, skadeståndsrätt samt grundläggande fri- och rättigheter.

- Justitiekanslern ska genomföra uppdragen med hög kvalitet.

8.2 JUSTITIEKANSLERNS EGEN VERKSAMHET

Under ärendegruppen Justitiekanslerns egen verksamhet registreras ärenden som rör organisation, budget, personal, lokaler, utlämnande av allmänna handlingar, arkivfrågor och information. Totalt har 124 ärenden registrerats under 2015.

8.3 INTEGRITET

I regleringsbrevet för budgetåret 2015 anges att Justitiekanslern ska värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten.

Justitiekanslerns uppgifter på detta verksamhetsområde regleras i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning, kreditupplysningslagen (1973:1173) och inkassolagen (1974:182).

Antalet under 2015 inkomna ärenden enligt de ovan nämnda lagarna var 120, jämfört med 133 ärenden föregående år.

En ny kameraövervakningslag (2013:460) och en ny kameraövervakningsförordning (2013:463) trädde i kraft den 1 juli 2013. Rätten att överklaga beslut om kameraövervakning för att ta tillvara allmänna intressen överfördes då från Justitiekanslern till Datainspektionen. Justitiekanslern har dock alltså talerätt beträffande sådana beslut som har meddelats enligt den tidigare kameraövervakningslagen.

Justitiekanslern har under året mottagit ett flertal avgöranden från förvaltningsdomstolarna som har meddelats enligt kameraövervakningslagen. Sedan den 1 juli 2013 är det emellertid, som framgått, Datainspektionen som är rätt mottagare av sådana avgöranden som har meddelats enligt denna lag. Domstolarnas felaktiga expediering kan leda till att överklagandefrister försitts. Justitiekanslern har därför även under detta år haft kontinuerliga kontakter och informationsutbyte med Datainspektionen, i syfte att understödja ärendehantering där i dessa s.k. kameraövervakningsärenden. Justitiekanslern har också regelmässigt vidarebefordrat erhållna avgöranden till Datainspektionen. Åtgärder har även vidtagits i syfte att uppmärksamma domstolarna på förekommen felaktig expediering.

8.4 ADVOKATÄRENDEN

Justitiekanslerns uppgifter och befogenheter vad gäller tillsynen över advokatväsendet regleras i 8 kap. rättegångsbalken och i stadgarna för Sveriges advokatsamfund. Syftet med Justitiekanslerns verksamhet är primärt att bidra till ett gott förtroende för advokatväsendet. Tillsynen utövas genom bevakning av advokatsamfundets disciplinverksamhet.

Justitiekanslern har under året fått in och granskat beslut och i förekommande fall akter och andra handlingar från styrelsen, prövningsavdelningarna och disciplinnämnden i sådana ärenden där någon åtgärd mot en ledamot av samfundet har ifrågasatts. Några klagomål har också kommit in direkt till Justitiekanslern från enskilda.

Justitiekanslern har hos disciplinnämnden under år 2015 påkallat åtgärd mot fem advokater (dnr 3885-15-7). Ärendet gäller frågor om utbetalning av lönegaranti vid konkurs. Justitiekanslern har inte överklagat något beslut från disciplinnämnden till Högsta domstolen.

Ett möte har under året hållits med advokatsamfundets styrelse, varvid frågor bl.a. av betydelse för disciplinverksamheten och Justitiekanslerns granskning av den har diskuterats.

8.5 REMISSER

Under året har 131 remisser kommit in och 127 remissyttranden avgetts, att jämföra med 93 respektive 94 år 2014. 18 remissärenden fanns i balans vid årets slut.

17 av remissyttrandena, vilka bedömts vara av särskilt intresse, har lagts ut på Justitiekanslerns hemsida under år 2015:

- Remissyttrande över betänkandet Fortsatt utveckling av förvaltningsprocessen och specialisering för skattemål (SOU 2014:76), dnr 183-15-80
- Remissyttrande över promemorian Rätten till försvarare m.m. (Ds 2015:7), dnr 1324-15-80
- Remissyttrande över promemorian Fortsatt giltighet av lagen (2013:794) om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa, dnr 2122-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Rättvisans pris (SOU 2014:86), dnr 1432-15-80
- Remissyttrande över Transportstyrelsens framställan Särskild sekretess för uppgifter om ägare till utlandsregistrerade fordon (N2014/3912/TIF), dnr 2396-15-80
- Remissyttrande över promemorian Myndigheters användning av Statens servicecenters tjänster (Fi2015/1999), dnr 2498-15-80
- Remissyttrande över promemorian Dröjsmålstalan enligt den nya tullagen – en kompletterande promemoria till betänkandet SOU 2015:5, dnr 4262-15-80
- Remissyttrande över Underlag för genomförande av EU-förordning om invasiva främmande arter (Miljö- och energidepartementet, M2015/2406/R), dnr 4552-15-80
- Remissyttrande över betänkandet En ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25), dnr 3119-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Översyn av lagen om skiljeförfarande (SOU 2015:37), dnr 3776-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Ny patentlag (SOU 2015:41), dnr 2874-15-80
- Remissyttrande över delbetänkandet Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor (SOU 2015:63), dnr 4329-15-80
- Remissyttrande över Domstolsverkets promemoria med hemställan om ändring i tingsrättsinstruktionen (Justitiedepartementet, Ju2015/5035/DOM), dnr 5178-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Tillsyn över polisen och Kriminalvården

(SOU 2015:57), dnr 4328-15-80

- Remissyttrande över betänkandet Skapa tilltro – Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen (SOU 2015:46), dnr 4366-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Myndighetsdatalag (SOU 2015:39), dnr 3775-15-80
- Remissyttrande över betänkandet Mål och myndighet - en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86), dnr 6607-15-80

8.6 UPPDRAG FRÅN REGERINGEN

Avslutade regeringsuppdrag

Inga uppdrag har avslutats under år 2015.

Pågående regeringsuppdrag

Sedan år 2003 har Justitiekanslern regeringens uppdrag att företräda Sverige i möten inom de internationella oljeskadefonderna (dnr 1983-03-90). Justitiekanslern har under år 2015 företrätt Sverige vid två möten i London. Uppdraget redovisas till regeringen genom skriftliga rapporter.

TABELL 1 utvisande balanserade, inkomna, avgjorda ärenden 2015					
GRUPPNR	Bal t 2015	Ink 2015	Ink 2014	Avgj 2015	Bal t 2016
TILLSYN	34	1 212	1 258	1 218	28
Anmälan från myndighet	2	0	2	2	0
Anmälan från enskild	22	573	689	580	15
Initiativärende	6	6	6	7	5
Ärendeförteckningar	0	212	212	212	0
Rättegångar	0	0	0	0	0
Ansvarsnämnd	1	37	41	38	0
Inspektion	0	5	3	4	1
Oklara yrkanden	3	379	305	375	7
YTTRANDEFRIHET	38	342	727	369	11
Tryckfrihet	6	163	186	165	4
Radio, TV och internet	4	172	531	174	2
Film och videogram	0	3	0	3	0
Ljudupptagningar	0	1	0	1	0
Radio- och TV-lagen	1	1	2	2	0
Rättegångar	27	2	8	24	5
SKADESTÅND	1 365	3 154	5 718	3 685	834
Skadeståndslagen	353	891	840	966	278
Frihetsberövandelagen	916	1 979	1 907	2 426	469
Personuppgiftslagen	23	64	47	63	24
Rättegångar	46	52	37	37	61
Återkrav ers. frihetsber	0	0	1	0	0
Säkerhetskontroll	27	168	2 886	193	2
ÖVRIGA RÄTTEG	2	1	3	2	1
INTEGRITET	0	120	133	118	2
Datalagen	0	1	3	1	0
Kreditupplysningslagen	0	6	9	6	0
Inkassolagen	0	72	85	72	0
Kameraövervakning	0	41	35	39	2
Rättegångar	0	0	1	0	0
ÖVRIGT	34	347	332	338	43
JK:s egen verksamhet	16	124	153	119	21
Advokatärenden	4	46	45	47	3
Remisser	14	131	93	127	18
Uppdrag fr. regeringen	0	1	1	1	0
Skrivelse t. regeringen	0	0	0	0	0
Rättegångar	0	45	40	44	1
RÄTTSHJÄLP	105	2 649	2 513	2 706	48
Rättshjälp ersättn.	18	2 516	2 361	2 530	4
Begäran om yttrande	71	99	115	137	33
Rättegångar	16	34	37	39	11
SUMMA	1 578	7 825	10 684	8 436	967

Avvikelsen mellan utgående balans 2014 och den ingående balansen 2015 följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

TABELL 2 UTVISANDE UNDER VILKA ÅR TILL 2016 BALANSERADE ÄRENDEN INKOMMIT								
GRUPPNR	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Summa
TILLSYN	0	0	0	0	0	0	28	28
Anmälan från myndighet								0
Anmälan från enskild							15	15
Initiativärende							5	5
Ärendeförteckningar								0
Rättegångar								0
Ansvarsnämnd								0
Inspektion							1	1
Oklara yrkanden							7	7
TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET	0	0	0	0	0	3	8	11
Tryckfrihet							4	4
Radio, TV och internet							2	2
Film och videogram								0
Ljudupptagningar								0
Radio och TV-lagen								0
Rättegångar						3	2	5
SKADESTÅND	0	0	2	2	7	21	802	834
Skadeståndslagen						12	266	278
Frihetsberövandelagen						1	468	469
Personuppgiftslagen							24	24
Rättegångar			2	2	7	8	42	61
Återkrav frihetsinskr.								0
Säkerhetskontroll							2	2
ÖVRIGA RÄTTEG	1	0	0	0	0	0	0	1
INTEGRITET	0	0	0	0	0	0	2	2
Datalagen								0
Kreditupplysningslagen								0
Inkassolagen								0
Kameraövervakning							2	2
Rättegångar								0
ÖVRIGT	0	0	0	0	0	2	41	43
JK:s egen verksamhet						2	19	21
Advokatärenden							3	3
Remisser							18	18
Uppdrag fr. regeringen								0
Skrivelse t. regeringen								0
Rättegångar							1	1
RÄTTSHJÄLP	0	0	0	0	0	9	39	48
Rättshjälp ersättn.							4	4
Begäran om yttrande						8	25	33
Rättegångar						1	10	11
SUMMA	1	0	2	2	7	35	920	967

TABELL 3 VISAR JUSTITIEKANSLERNS UPPFYLLELSE AV VERKSAMHETSMÅLEN PER DEN 31 DECEMBER 2015 ENLIGT MYNDIGHETENS VERKSAMHETSPLAN FÖR 2015			
ÄRENDEKATEGORI	MÅL	ANTAL ÄRENDEN DÄR MÅLET EJ UPPFYLLS	ANTAL AVSLUTADE ÄRENDEN TOTALT UNDER 2015
TILLSYN			
ENKLA	AVSLUTAS INOM 1 MÅN	4	954
REMITTERING ELLER UTREDNING KRÄVS	AVSLUTAS INOM 10 MÅN	0	48
ÄRENDEFÖRTECKNINGAR	AVSLUTAS SENAST 30 JUNI	0	212
INSPEKTIONSÄRENDEN	AVSLUTAS INOM SEX VECKOR EFTER INSPEKTIONEN	2	4
TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET			
	BESLUT FATTAS INOM 1 MÅN	0	345
SKADESTÅND			
ANSPRÅK ENLIGT SKADESTÅNDSLAGEN M.M. (GRUPPNR 40/42/44/47)	AVSLUTAS INOM 12 MÅN	13	1 222
ANSPRÅK ENLIGT FRIHETSBERÖVANDELAGEN (GRUPPNR 41)	AVSLUTAS INOM 4 MÅN	25	2 426

Finansiella dokument

Justitiekanslerns årsredovisning

2015

Resultaträkning
Balansräkning
Anslagsredovisning
Tilläggsupplysningar och Noter
Sammanställning över väsentliga uppgifter

Justitiekanslern

Årsredovisning 2015-12-31

RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	2015	2014
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	44 396	42 168
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	24	13
Intäkter av bidrag		150	0
Finansiella intäkter	3	8	0
Summa		44 579	42 181
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-30 534	-29 648
Kostnader för lokaler	5	-6 061	-4 921
Övriga driftkostnader	6	-6 757	-6 611
Finansiella kostnader	7	0	-10
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 227	-992
Summa		-44 579	-42 181
Verksamhetsutfall		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		86 492	64 412
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	8	284	264
Finansiella intäkter	9	29	12
Lämnade bidrag	10	-86 752	-64 522
Saldo		52	166
Årets kapitalförändring	11	52	166

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	12	205	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	13	0	0
Summa		205	0
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	14	1 267	1 538
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	15	1 685	2 082
Summa		2 952	3 619
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos andra myndigheter	16	199	442
Övriga kortfristiga fordringar	17	298	246
Summa		497	688
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	18	1 738	1 521
Övriga upplupna intäkter	19	3	0
Summa		1 741	1 521
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	2 440	2 579
Summa		2 440	2 579
SUMMA TILLGÅNGAR		7 835	8 408
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	21	246	80
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	11	52	166
Summa		298	246
Avsättningar			
Övriga avsättningar	22	135	77
Summa		135	77
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	3 324	3 000
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	24	966	968
Leverantörsskulder		274	1 334
Övriga kortfristiga skulder	25	1 034	639
Summa		5 598	5 941
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	26	1 805	2 143
Summa		1 805	2 143
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		7 835	8 408

Justitiekanslern
 Årsredovisning 2015-12-31

ANSLAGSREDOVISNING

Redovisning mot anslag

Anslag (tkr)	Ing. över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl. brev	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp	
Not							
Uo 01 6:2 Ramanslag ap. 1 Justitiekanslern	27	1 135	39 923		41 058	-41 002	56
Uo 04 1:13 Ramanslag ap. 1 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	28	-262	80 082	2 117	81 937	-89 920	-7 982
Summa	873	120 005	2 117	122 995	-130 922	-7 926	

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Justitiekanslerns bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 15 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr. o. m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2014, 211 tkr, har år 2015 minskat med 34 tkr.

Avvikelse från ekonomiadministrativa regler

Justitiekanslern är undantagen från kravet i 3 kap. 1§ andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. I årsredovisningen ska dock översiktligt anges hur verksamheten bedrivits.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till längst tre år.

Om den ekonomiska livslängden understiger tre år får anskaffningen ändå klassas som en anläggningstillgång om kostnadsfördelningen över tid annars skulle påverkas väsentligt.

Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 75 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till 10 år, dock längst den återstående hyresperioden.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod och avskrivningen under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Justitiekanslern

Årsredovisning 2015-12-31

Tillämpade avskrivningstider

3 år Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter
Datorer och kringutrustning
Maskiner och tekniska anläggningar

5 år Inredningsinventarier
Övriga kontorsmaskiner

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Ersättningar och andra förmåner**Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag**

	<u>Lön</u>
Justitiekansler Anna Skarhed	1 330

Inga förmåner

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro, se avsnitt 2.3 i resultatredovisningen.

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

Noter

(tkr)

Resultaträkning

		2015	2014
Not 1	Intäkter av anslag		
	Intäkter av anslag	44 396	42 168
	Summa	44 396	42 168
<p>Summa "Intäkter av anslag" och "Erhållna medel från statsbudgeten" (130 888 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (130 922 tkr) på anslagen. Skillnaden (34 tkr) beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget, men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.</p>			
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter av offentligrättsliga avgifter, kopior	24	13
	Summa	24	13
Not 3	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	5	0
	Övriga ränteintäkter	3	0
	Summa	8	0
Not 4	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	19 037	18 790
	<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	92	65
	Sociala avgifter	10 816	10 034
	Övriga kostnader för personal	681	824
	Summa	30 534	29 648
Not 5	Kostnader för lokaler		
	Lokalkostnader	6 061	4 920
	Summa	6 061	4 920
<p>Lokalkostnaderna har ökat p.g.a. att Justitiekanslern under 2014 utökade sina lokaler. Den ökade hyreskostnaden fick full effekt under 2015</p>			
Not 6	Övriga driftkostnader		
	Kostnader för advokater i samband med rättegångar	3 311	2 611
	Övriga driftkostnader	3 446	4 000
	Summa	6 757	6 611
Not 7	Finansiella kostnader		
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	0	8
	Övriga finansiella kostnader	0	2
	Summa	0	10

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

		2015	2014
Not 8	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		
	Ersättning från motparter för statens rättegångskostnader	232	98
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	52	166
	Summa	284	264
Not 9	Finansiella intäkter		
	Ränta på ersättning från motparter för statens rättegångskostnader	29	12
	Summa	29	12
Not 10	Lämnade bidrag		
	Ersättning vid frihetsinskränkning mm	86 752	64 522
	Summa	86 752	64 522
Not 11	Årets kapitalförändring		
	Värdereglerade regressfordringar	52	166
	Summa	52	166

Balansräkning

		2015-12-31	2014-12-31
Not 12	Balanserade utgifter för utveckling		
	Årets anskaffningar	205	0
	Summa anskaffningsvärde	205	0
	Ingående ackumulerade avskrivningar	0	0
	Summa ackumulerade avskrivningar	0	0
	Utgående bokfört värde	205	0
Not 13	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
	Ingående anskaffningsvärde	412	412
	Summa anskaffningsvärde	412	412
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-412	-412
	Summa ackumulerade avskrivningar	-412	-412
	Utgående bokfört värde	0	0
Not 14	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	2 764	1 764
	Årets anskaffningar	150	1 000
	Summa anskaffningsvärde	2 914	2 764
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 227	-919
	Årets avskrivningar	-420	-308
	Summa ackumulerade avskrivningar	-1 647	-1 227
	Utgående bokfört värde	1 267	1 538

Justitiekanslern

Årsredovisning 2015-12-31

		2015-12-31	2014-12-31
Not	15 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	5 545	3 556
	Årets anskaffningar	409	1 989
	Summa anskaffningsvärde	5 954	5 545
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 462	-2 779
	Årets avskrivningar	-806	-683
	Summa ackumulerade avskrivningar	-4 268	-3 462
	Utgående bokfört värde	1 686	2 082
Not	16 Fordringar hos andra myndigheter		
	Fordran ingående mervärdesskatt	199	442
	Summa	199	442
Not	17 Övriga kortfristiga fordringar		
	Värdereglerade osäkra fordringar	298	246
	Summa	298	246
Not	18 Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	1 389	1 389
	Övriga förutbetalda kostnader	349	132
	Summa	1 738	1 521
Not	19 Övriga upplupna intäkter		
	Upplupna räntor inomstatliga	3	0
	Summa	3	0

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

	2015-12-31	2014-12-31
Not 20 Avräkning med statsverket		
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	2 810	2 747
Redovisat mot anslag	130 922	106 698
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-131 270	-106 635
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	2 462	2 810
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	211	329
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-34	-118
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	177	211
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
Ingående balans	-442	-138
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	6 396	10 247
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-137 423	-117 186
Betalningar hänförliga till anslag	131 270	106 635
Övriga skulder på statens centralkonto	-199	-442
Summa Avräkning med statsverket	2 440	2 579

Not 21 Myndighetskapital
Specifikation förändring av myndighetskapitalet

	Balanserad kapitalförändring, ansl fin verksamhet	Kapitalförändring enl resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2014	80	166	246
Rättelser	0	0	0
Ingående balans 2015	80	166	246
Föregående års kapitalförändring	166	-166	0
Årets kapitalförändring	0	52	52
Summa årets förändring	166	-114	52
Utgående balans 2015	246	52	298

Justitiekanslern
 Årsredovisning 2015-12-31

		2015-12-31	2014-12-31
Not 22	Övriga avsättningar		
	Kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder		
	Ingående balans	77	21
	Årets förändring	58	56
	Utgående balans	135	77
	Det avsatta beloppet beräknas användas under 2016		
Not 23	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
	Ingående balans	3 000	1 598
	Under året nyupptagna lån	382	3 101
	Årets amorteringar	-58	-1 699
	Utgående balans	3 324	3 000
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	5 000	4 300
Not 24	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
	Arbetsgivaravgifter	461	519
	Leverantörsskulder andra myndigheter	506	449
	Summa	966	968
Not 25	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	608	574
	Övrigt	426	65
	Summa	1 034	639
Not 26	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	1 596	1 930
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	0	43
	Övriga upplupna kostnader	208	170
	Summa	1 805	2 143

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

Anslagsredovisning

Not 27 Uo 01 6:2 ap. 1 Justitiekanslern

Justitiekanslern får disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3% av föregående års tilldelning 39 633 tkr enligt regleringsbrevet.

Beviljad anslagskredit 1 198 tkr

Anslaget är icke räntebärande.

Not 28 UO 04 1:13 ap. 1 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Enligt regeringsbeslut 2015-11-26
Ju2015/08722/LED (delvis) ökade tilldelade medel till 80 082 tkr

Beviljad anslagskredit 7 982 tkr

Enligt regeringsbeslut 2016-02-04
JU/2016/00417/Å tillåts Justitiekanslern överskrida anslaget med högst 2 500 tkr

Anslaget är icke räntebärande.

	2015	2014
Ersättning till frihetsberövade m.m.		
1. Ersättning för frihetsinskränkning	83 081	59 323
2. Frihetsinskränkning, ombudskostnader	2 864	3 171
3. Frihetsinskränkning, kostnad i samband med rättegång	249	216
4. Frihetsinskränkning, livränta efter rekvisition från SPV	244	244
Skadestånd m.m. i andra fall		
1. Skadestånd m.m. i övriga ärenden	283	336
2. Ombudskostnader i övriga ärenden	31	1061
3. Kostnader i samband med statens rättegångar	3 428	2 831
4. Kostnader i samband med rättegång inför internationell domstol m.m.	0	0
5. Kostnad för förundersökning i brottmål	0	0
Rättegångskostnader, ersättning från motpart	-261	-110
	89 920	67 071

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

(tkr)	2015	2014	2013	2012	2011
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	5 000	4 300	3 000	4 000	3 000
Utnyttjad	3 324	3 000	1 598	1 763	1 001
Kontokrediter Riksgäldskontoret (ej tillämpligt)					
Räntekonto Riksgäldskontoret (ej tillämpligt)					
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	24	13	9	13	8 *
Anslagskredit					
Beviljad kredit anslag 01 6:2 ap. 1 JK	1 198	1 190	1 099	1 035	906
Utnyttjad	0	0	0	0	96
Beviljad kredit anslag 04 1:13 ap.1	7 982	1 204	1 205	4 216	3 916
Utnyttjad	7 982	262	0	4 216	3 300
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	56	1 135	1 848	1 682	0
Anslagssparade anslag 04 1:13 ap. 1	0	0	1 693	0	0
Bemyndiganden (ej tillämpligt)					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	33	32	31	28	26
Medelantalet anställda (st)**	37	33	32	29	27
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 314	1 287	1 175	1 155	1 082
Kapitalförändring					
Årets	52	166	0	-8	88
Balanserad	246	80	80	88	0

* Pga ändrad redovisningsprincip 2011 så ingår inte ersättningar för ombud i rättegångar i avgiftsintäkterna.

** I beräkningen av medelantalet anställda 2015 och 2014 är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

Justitiekanslern
Årsredovisning 2015-12-31

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Ort och datum *Stockholm 2016-02-19*

Anna Skarhed

Anna Skarhed
Justitiekansler